

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V1

2016

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

VRAAG 1: WAS DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) VANAF 1947 SUKSESVOL MET DIE VOORKOMING VAN DIE VERSPREIDING VAN KOMMUNISME NA GRIEKELAND?**BRON 1A**

Hierdie bron deur Denise M Bostdorff gee 'n oorsig van waarom die Verenigde State van Amerika besluit het om in 1947 Griekeland en Turkye met ekonomiese en militêre bystand te help.

'n Bitter winter in 1947 het die Britse ekonomie geknou en in Februarie het Eerste Minister Clement Attlee en sy regering besluit dat hulle nie meer die Griekse regering kon ondersteun of kon voortgaan om hulp aan hulle buurland, Turkye, te stuur nie. Die Britse Ambassade het op Vrydag 21 Februarie die Minister van Buitelandse Sake, George Marshall, se kantoor gekontak met diplomatieke notas waarin verduidelik is dat Britse hulp op 31 Maart gestaak sou word. Omdat Marshall alreeds die stad verlaat het ten einde 'n afspraak om 'n toespraak te lewer na te kom, is afskrifte van die notas by Loy Henderson, die Direkteur van Afrika-sake, gelos; hierdie notas is later vir Marshall afgelewer. Henderson en sy kollega, Jack Hickerson, die Direkteur van Europese Sake, het daarna afskrifte van die notas na Dean Acheson, die Adjunk-minister van Buitelandse sake [vir die VSA] geneem ...

Die Britse versoek dat die Amerikaners verantwoordelikheid vir Griekeland aanvaar, het 'n uiters simpatieke gehoor in Henderson gevind, wat al lankal ten gunste van 'n ontoegeeflike houding teenoor die Sowjette was, en ook in Acheson, wat 'n noue verwantskap met Henderson gehad het en deur sy argumente oorreed is. Inteendeel, die dag voor die nuus oor die Britse onttrekking, het Henderson 'n verslag aan Acheson voorgelê wat bystand aan Griekeland aangemoedig het.

Acheson het die dokument geredigeer om 'n groter indruk van dringendheid te laat. Acheson het byvoorbeeld die titel van 'Krisistoestand in Griekeland' na 'Krisis en Dreigende Moontlikheid van Ondergang in Griekeland' verander. Alhoewel Marshall saamgestem het dat Griekeland hulp moes kry, was hy minder dramaties as Acheson wat Griekeland uitgebeeld het as 'n ernstige krisis wat dringend vinnige reaksie vereis het. Toe Acheson daardie naweek vir Truman gebel het, was die President alreeds bereid om aansienlike bystand aan Griekeland en Turkye te bied.

[Uit <http://archive.vod.umd.edu/internat/truman1947int.htm>.
Toegang op 22 Oktober 2015 verkry.]

BRON 1B

Hierdie bron is 'n uittreksel uit President Harry S Truman se toespraak op 12 Maart 1947 voor 'n gesamentlike sitting van die Amerikaanse Kongres. Sy toespraak, wat as 'Die Truman-leer' bekend geword het, was gedurende die Koue Oorlog die dryfkrag van die Verenigde State van Amerika se buitelandse beleid.

Dit is belangrik om daarop te let dat die Griekse regering ons hulp gevra het met die doeltreffende benutting van finansiële en ander hulp wat ons aan Griekeland kan verleen, en om hulle openbare administrasie te verbeter. Dit is uiters belangrik dat ons die gebruik van enige fondse wat aan Griekeland beskikbaar gestel word op so 'n wyse sal kontroleer dat elke dollar wat spandeer word, sal bydra om Griekeland selfonderhoudend te maak en sal help om 'n ekonomie te bou waarin 'n gesonde demokrasie kan floreer.

Geen regering is perfek nie. Een van die hoofdeugde (-kenmerke) van 'n demokrasie is egter dat die gebreke altyd sigbaar is en met demokratiese prosesse kan dit uitgewys en reggestel word. Die regering van Griekeland was nie perfek nie. In die verkiesing wat verlede jaar gehou is, was vyf en tagtig persent (85%) van die lede van die verteenwoordigers wat tot die Griekse Parlement verkies is, demokrate. Buitelandse waarnemers, waaronder 692 Amerikaners, het hierdie verkiesing as 'n regverdige uitdrukking van die sienswyse van die Grieke beskou.

Alhoewel demokrasie geseëvier het, sal die Verenigde State van Amerika nie alles oorsien (duld) wat die Griekse regering gedoen het of gaan doen nie. 'Ons het in die verlede ekstremistiese (radikale) maatreëls deur regs- of linksgesindes veroordeel en ons veroordeel dit ook nou. Ons het in die verlede verdraagsaamheid aanbeveel, en ons beveel ook nou verdraagsaamheid aan ...'

[Uit <http://www.learner.org/workshops/primarysources/coldwar/docs/truman.html>.
Toegang verkry op 2 Oktober 2015.]

BRON 1C

Hierdie uittreksel is uit 'n artikel geneem wat in 1947 in die *Pionerskaya Pravda* verskyn het. Dit beklemtoon hoe die Sowjette die Verenigde State van Amerika se bystand aan Griekeland en Turkye beskou het.

President Truman het die volgende beginsels van Amerikaanse buitelandse beleid aangekondig: Die Verenigde State sal oral reaksionêres en fasciste, wat haatdraend teenoor hulle eie mense is, maar wat aan die ander kant gereed is om hulle land onder Amerikaanse beheer te plaas, met wapens en geld ondersteun.

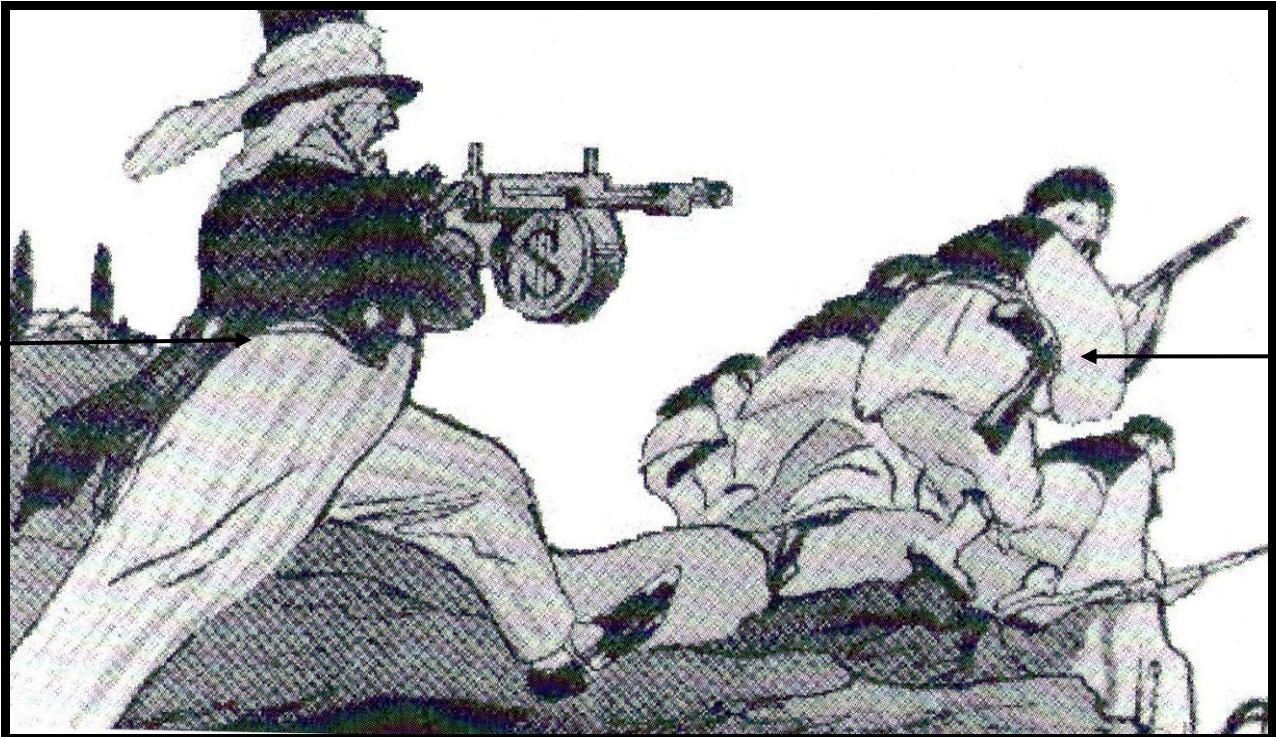
Twee lande wat hiervoor geskik is, is onmiddellik gevind, Griekeland en Turkye. In werklikheid het albei nou onder Amerikaanse heerskappy gekom. Amerikaners bou hulle militêre basisse daar, Amerikaanse kapitaliste maak besighede oop en koop alles wat lyk asof dit winsgewend is. Hiervoor ontvang die Griekse en Turkse reaksionêres wat in beheer is geld en wapens van die Amerikaners vir die stryd teen hulle eie mense.

Maar Griekeland en Turkye is te klein en Amerikaanse apytyte is groot. Amerikaanse ekspansioniste (diegene ten gunste van Amerikaanse uitbreiding of oorheersing) droom van die hele Europa, of ten minste van Wes-Europa. Om direk voor te stel dat Europese lande, soos Griekeland en Turkye, Amerikaanse kolonies word, is 'n bietjie ongemaklik. En dus is die Marshall-plan in Amerika ontwikkel. Daar is aangekondig dat die Verenigde State Europese lande wie se ekonomieë deur die oorlog vernietig is, wou help om dit te herstel. Baie het dit geglo. Maar dit was gou duidelik dat die Marshall-plan eenvoudig 'n slinkse (slim) manier was om die hele Europa aan Amerikaanse kapitaal (geld) te onderwerp.

[Uit *Russia: A Modern History* deur D Warnes]

BRON 1D

Hierdie bron is 'n Russiese spotprent. Dit toon 'Uncle Sam' (VSA) wat die Griekse regering ondersteun deur kommunistiese 'opstandelinge' (rebelle) uit te forseer. Die spotprenttekenaar is onbekend.

[Uit <http://www.johndclare.net/cold-war8.htm>. Toegang op 17 September 2015 verkry.]

Uncle Sam (VSA) gebruik 'n geweer met 'n dollarteken (Amerikaanse geld) daarop.

Griekse kommunistiese opstandelinge

VRAAG 2: HOE HET VERSKILLENDE GESKIEDKUNDIGES DIE SLAG VAN CUITO CUANAVALLE BESKOU?**BRON 2A**

Hierdie bron deur Gary Baines verduidelik die verskillende maniere waarop die Slag van Cuito Cuanavale onthou word.

Met die nadering van die 25ste herdenking van die Slag van Cuito Cuanavale word die polemiekk (geskil) oor wie hierdie beslissende (belangrike) geveg (slag) in die geskiedenis van suidelike Afrika gewen het, weer gevoer.

... Die Slag van Cuito Cuanavale het van September 1987 tot Julie 1988, in drie fases, geduur ... Die SAW het 'n taktiese oorwinning by die Lomba Rivier behaal, waar die opmars van FAPLA (die militêre vleuel van die MPLA) in hul spore gestuit is. Maar die terugslag (verset) teen hulle daaropvolgende (latere) frontaanvalle op goed versterkte opstellings by Tumpo was 'n deurslaggewende terugslag in die SAW se poging om Cuito Cuanavale en die vliegveld te verower. Die dooiepunt is gebreek deur 'n Kubaanse mag wat die SAW uitoorlê het en na Namibië se suidelike grens opgeruk het. Die verlies van die Suid-Afrikaanse Lugmag se oorheersing het beteken dat die grondmagte moes terugval of voor die moontlikheid te staan sou kom dat swaar verliese gedurende 'n wanordelike stormloop suid gely sou word ...

Verdedigers (Ondersteuners) van die SAW haal sonder uitsondering statistiek aan wat 'bewys' dat sy vyande by Cuito Cuanavale verreweg groter verliese ten opsigte van personeel en materiaal as hulle gely het. Dit was sonder twyfel die geval. Maar die uitkoms van 'n geveg kan nie aan sulke statistiek gemeet word nie ...

Die SAW ... het dalk baie gevegte gewen, hoewel nie die oorlog nie, want die regering in Pretoria (Suid-Afrika se administratiewe hoofstad) was genoodsaak om 'n SWAPO-regering, waarteen hy so lank geveg het om te voorkom, in Namibië te aanvaar. Alhoewel die SAW daarop aangedring het dat hulle nooit verslaan is nie, is die politieke stelsel van wit mag en bevoorregting, wat dit vir so lank verdedig het, afgebreek (ongedaan gemaak).

[Uit <http://www.historytoday.com/gary-baines/replaying-cuito-cuanavale#comment-0>.
Toegang op 20 Oktober 2015 verkry.]

BRON 2B

Hierdie uittreksel deur Andreas Velthuisen is geneem uit 'n artikel wat in die *South African Journal of Military Studies* verskyn het. Dit lewer kommentaar op die langtermynbetekenis van die Slag van Cuito Cuanavale in suidelike Afrika.

Die uitslag van die Slag van Cuito Cuanavale het SWAPO (South West Africa People's Organisation), en ander wat vir onafhanklikheid gestry het, hernude selfvertroue gegee. Die militêre balans in suidelike Afrika is verander ten gunste van bevryding en die selfbeskikking van swart mense. Die ernstige ekonomiese beperkings op Suid-Afrika, tesame met sy militêre terugslag in Angola en die besef dat hy nie die oorlog kon wen nie, het die balans ten gunste van Namibiese onafhanklikheid verskuif. Die Kubaanse teenwoordigheid op die Namibiese grens in 1988 het beteken dat Suid-Afrika vir die eerste keer 'n militêre agterstand gehad het en dat die veel gevreesde bedreiging van 'n konvensionele oorlog in Namibië 'n moontlikheid kon word. Dit sou 'n deurslaggewende invloed op onderhandelinge vir vrede in Angola en onafhanklikheid vir Namibië hê. Terwyl daar tydens die onderhandelinge saamgestem is oor die onttrekking van Kubaanse troepe uit Angola en die hervestiging van ANC militêre kampe in Uganda, was dit geen terugslag in vergelyking met die enorme omvang (skaal) van die strategiese oorwinning vir die vryheidsbewegings nie.

Volgens Ronnie Kasrils, ongeag aan watter kant van die gevegslinies die protagoniste (leierfigure) gedien het, het die afsluiting van die skandelige tydperk van kolonialisme en apartheid in ons streek, wat so verweef (onderling verbind) met die deurbraak by Cuito Cuanavale is, almal bevry en die weg gebaan vir progressiewe vooruitgang tot almal se voordeel. Baie van daardie generaals en politici wat steeds hardnekkig daarop aanspraak maak dat die SAW by Cuito Cuanavale geseëvier het, geniet eintlik voordelige besigheidseleenthede met hulle voormalige Angolese vyande.

[Uit *Scientia Militaria*, *South African Journal of Military Studies*, Vol. 37, Nr. 2, 2009]

BRON 2C

Hierdie uittreksel is geneem uit 'n artikel getiteld 'The Battle of Cuito Cuanavale – Cuba's Mythical Victory' wat deur Richard Allport geskryf is. Dit voer aan dat die Suid-Afrikaanse Weermag (SAW) en hulle bondgenote minder verliese gedurende die Slag van Cuito Cuanavale gely het en daarom as oorwinnaars beskou moet te word.

DIE MITE (NIE WAAR NIE)

Die Angolese Minister van Verdediging en ander amptelike Angolese en Kubaanse bronne het in 1988 daarop aanspraak gemaak dat 'n Suid-Afrikaanse aanval wat uit tot 9 000 troepe met 500 tenks, 600 artillerieveldgewere en talle vliegtuie bestaan het, die dorp Cuito Cuanavale in Angola aangeval het. Volgens hulle weergawe het die aanval misluk te danke aan 'n dapper verdedigingspoging deur Kubaanse en Angolese troepe, en die Suid-Afrikaners het 50 vliegtuie, 47 tenks en honderde manne verloor.

DIE REALITEIT (DIE WAARHEID)

Die Kubaanse propaganda-weergawe van hierdie 'heldhaftige geveg' is deur baie mense in die Weste geglo en die ware feite het eers na die beëindiging van die oorlog aan die lig gekom. Toe die Kubane en Angolese teen die einde van 1987 hulle sogenaamde groot oorwinning behaal het, was hulle alreeds besig met vredesonderhandelinge in Angola, met hulle Sowjetondersteuners wat openlik gesê het dat die oorlog daar nie gewen kon word nie ... Die Suid-Afrikaners was die ware oorwinnaars in die Cuito-veldtog ...

Die uitslag van die veldtog tot en met April 1988 was dat 4 785 aan die Kubaanse/Fapla-kant gesterf het, met 94 tenks en honderde oorlogsvoertuie wat vernietig is, teenoor 31 Suid-Afrikaners wat gesneuwel het, 3 tenks wat vernietig is (SAW-tenks is na die Lombarivier-veldtog in die oorlog begin gebruik) en 11 SAW-pantserkarre en troepvoertuie wat verloor is. 'n Totaal van 9 Migs (vliegtuie) is vernietig en slegs 1 Mirage (vliegtuig) van die Suid-Afrikaanse Lugmag (SAL) is afgeskiet.

Die Kubane het na 13 jaar in Angola steeds nie hulle doelwit om UNITA te vernietig en as 'bevryders' in Namibië in te marsjeer, bereik nie. Hulle het die Suid-Afrikaners sleg onderskat en tot hulle eie verlies uitgevind dat hulle teen hoogs opgeleide, oorlogsgearde troepe te staan gekom het.

[Uit <http://www.rhodesia.nl/cuito.htm>. Toegang op 20 Oktober 2015 verkry.]

BRON 2D

Hierdie foto deur die Suid-Afrikaanse joernalis John Liebenberg, toon 'n Suid-Afrikaanse Weermag-konvooi wat op 30 Augustus 1988 uit Angola na Namibië onttrek. Die konvooi ry onderdeur 'n banier waarop 'WELCOME WINNERS/WELKOM WENNERS' staan.

[Uit <http://www.historytoday.com/gary-baines/replaying-cuito-cuanavale#comment-0>.
Toegang op 20 Oktober 2015 verkry.]

VRAAG 3: WATTER UITDAGINGS HET DIE LITTLE ROCK NEGE IN 1957 GEDURENDE DIE INTEGRASIE VAN CENTRAL HIGH SCHOOL ERVAAR?**BRON 3A**

Hierdie bron fokus op Daisy Bates se verduideliking van hoe Goewerneur Faubus in September 1957 probeer het om die integrasie van Central High School te keer. Daisy Bates was die president van die National Association for the Advancement of Coloured People (NAACP) en 'n mentor vir die Little Rock Nege.

Faubus se beweerde rede vir die uitroep van die troepe was dat hy inligting ontvang het dat karavane motorvoertuie vol wit heerssugtiges (rassiste) van oor die hele staat na Little Rock op pad was. Daarom het hy Central High School as verbode terrein vir Negers* (swart Amerikaners) verklaar. Om een of ander onverklaarbare (onverwagte) rede het hy bygevoeg dat Horace Mann, 'n Neger*-hoërskool, verbode terrein vir wittes sou wees.

Toe, uit die hoogste kantoor van die staat Arkansas, het Goewerneur Orval Eugene Faubus die berugte woorde, 'bloed sal in die strate vloeï' indien Neger*-leerders in Central High School geïntegreer word, kwytgeraak.

Faubus het met sy halfdosyn onbedagsame woorde bygedra tot die massahisterie (paniek) wat die stad Little Rock vir 'n hele paar maande in sy greep gehad het.

Die burgers van Little Rock het op 3 September bymekaargekom om na die ongelooflike spektakel (toneel) te staar van 'n leë skoolgebou wat deur 250 troepe van die Nasionale Garde omring is. Teen ongeveer kwart oor agt (08:15) die oggend het leerders van Central High School begin om deur die ry troepe van die Nasionale Garde te loop, almal behalwe die nege swart Amerikaanse leerders.

Ek was die hele dag met hulle ouers in verbinding. Hulle was verward, en hulle was bang. Soos wat die ouers aan hulle vrese uiting gegee het, het hulle aangehou om Goewerneur Faubus se woorde te herhaal dat 'bloed in die strate van Little Rock sou vloeï' indien hulle tienerkinders sou probeer om Central High, die skool waarheen hulle deur die skoolraad gestuur is, by te woon.

[Uit <http://www.centralhigh57.org>. Toegang op 6 September 2015 verkry.]

***Neger: 'n Neerhalende term wat gebruik is om na swart Amerikaners te verwys**

BRON 3B

Hierdie bron is uit 'n les met die titel, 'Every Person Has a Story of Courage: The Little Rock Nine' geneem. Dit is vir Amerikaanse Geskiedenis-leerders van Graad 5 tot 12 beplan en het op kwessies in verband met die integrasie van Central High School gefokus.

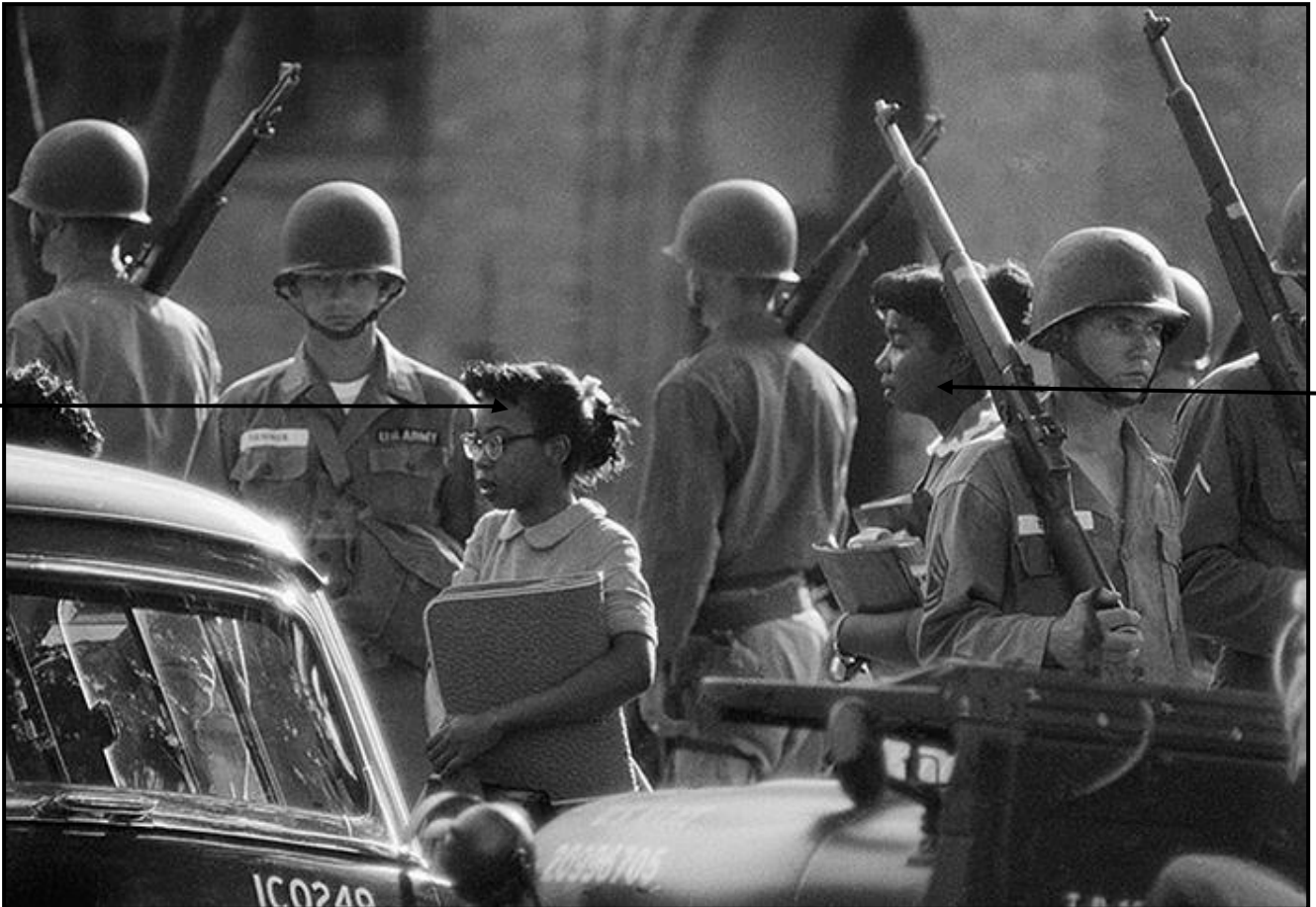
Die volgende Maandag, 23 September, moes die Little Rock-polisie 'n weerbarstige skare, wat vinnig tot meer as 1 000 mense gegroei het, beheer terwyl die nege swart Amerikaanse leerders twee weke nadat die skool begin het die skool deur 'n sydeur binnegegaan het. Die skare se aandag is afgelei toe party van die betogers vier swart Amerikaanse verslaggewers buite die skool gejaag en geslaan het. Die polisie en skoolamptenare het teen middagete gevrees dat party mense in die skare sou probeer om die skool te bestorm en het die nege leerders vir hulle eie veiligheid verwyder. Little Rock se burgemeester, Woodrow Mann, het die Federale Regering om hulp genader en President Eisenhower het Uitvoerende Bevel 10730 uitgevaardig, wat eenhede van die Amerikaanse Weermag se 101 Lugtransport-divisie ingestuur het en die Arkansas Nasionale Garde gefederaliseer het.

Amerikaanse weermagtroepe het die 'Little Rock Nege', soos hulle bekend geword het, op 25 September 1957 in Central High School in begelei. Na weke van wanorde waarin hulle probeer het om op hoogte met hulle werk te bly sonder om skool by te woon, het die leerders onder soldatebewaking na hulle klasse gegaan. Goewerneur Faubus het op televisie verskyn en gesê dat Little Rock 'nou 'n besette gebied' was. Die meeste van die afdwingingspligte is op 1 Oktober aan die troepe van die Arkansas Nasionale Garde oorgedra, terwyl die Amerikaanse weermagtroepe teen die einde van November heeltemal verwyder is. Op 25 Oktober, een maand nadat hulle onder begeleiding van federale troepe aangekom het, het die Little Rock Nege vir die eerste keer in burgerlike voertuie skool toe gery.

[Uit <http://www.nps.gov.chs/learn/education>. Toegang op 19 Februarie 2016 verkry.]

BRON 3C

Hierdie foto wys twee van die Little Rock Nege-leerders, Thelma Mothershed en Melba Pottilo, wat die skool op 25 September 1957 verlaat. Hulle is deur swaar gewapende federale troepe uit Central High School na 'n weermagmotor begelei.

Uit <http://www.theguardian.com/world/gallery/2010/sep/07/little-rock-nine-desegregation-pictures>.
Toegang op 22 Desember 2015 verkry.]

Thelma Mothershed**Melba Pottilo**

BRON 3D

Hierdie bron is 'n uittreksel uit 'n onderhoud wat in 1999 met Jane Emery ('n wit Amerikaanse leerder en mederedakteur van *The Tiger*, Central High se skoolkoerant) gehou is. Sy fokus op hoe sy besluit het om Ernest Green te ondersteun terwyl hy in Mei 1958 by Central High School gematrikuleer het.

... Naby die einde-van-die-jaar-matrikulasie(-plegtigheid) het mev. Huckaby [die prinsipaal van die meisies by Central High School] vyf van ons na haar kantoor geroep ... en sy het gesê ... [tydens die matrikulasie(-plegtigheid)] sou een van ons vyf saam met Ernest Green moes loop. Ons kon besluit wat ons wou doen, en Ernest sou verstaan as ons ongemaklik sou voel ...

Vyf van ons is ingebring ... en ek was die middelste een, dus, van die vyf mense, sou ek die een wees, en aangesien hulle nie geweet het wie afwesig sou wees nie, sou hulle vyf van ons roep. En ek het nie geweet dat ek die een sou wees nie. En ek het gesê: 'Ek het nie 'n probleem nie, ek sal saam met hom loop,' en ek het regtig gedink dit is simpel. En ek het niks daarvan gedink nie.

[Toe] begin ons obscene (onbeskofte) telefoonoproepe by ons huis kry. My ma het regtig bang begin word. Ek bedoel dinge soos ... 'Is jy 'n Neger*(swart Amerikaner)-bewonderaar, gaan jy saam met hom loop? Wil jy hê jou dogter moet met 'n Neger (swart Amerikaner) trou?' En dit het tot laat in die aand aangehou en my ma het die foon van die mikkie afgehaal, maar sy was absoluut tot die dood toe bang, jy weet asof die huis opgeblaas sou word ... Ek was kwaad vir die [wit Amerikaners] wat dit gedoen het, hulle het my regtig kwaad gemaak. Dit het my egter net meer vasbeslote gemaak om saam met hom te loop. En ek het saam met hom geloop, dit was die eerste keer wat ek met hom gepraat het.'

[Uit https://www.facinghistory.org/sites/default/files/publications/Little_Rock.pdf.
Toegang op 4 Januarie 2016 verkry.]

***Neger: 'n Neerhalende term wat gebruik is om na swart Amerikaners te verwys**

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

<http://www.centralhigh57.org>

<http://archive.vod.umd.edu/internat/truman1947int.htm>

<http://www.historytoday.com/gary-baines/replaying-cuito-cuanavale#comment -0>

<http://www.johndclare.net/cold-war8.htm>

<http://www.learner.org/workshops/primarysources/coldwar/docs/truman.html>

<http://www.rhodesia.nl/cuito.htm>

<http://www.theguardian.com/world/gallery/2010/sep/07/little-rock-nine-desegregation-pictures>

https://www.facinghistory.org/sites/default/files/publications/Little_Rock.pdf

[http://www.nps.gov.chs/learn/education](http://www.nps.gov/chs/learn/education)

Scientia Militaria, *South African Journal of Military Studies*, Vol. 37, Nr. 2, 2009

Warnes, D. 1984. *Russia: A Modern History* (Unwin Hynman Limited, London)